

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la facare dóue septemani odata, Sambata. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Despre demnitatea functiunei unui institutoru. (Invetiatoru).

Institutiunile de astadi ale patriei nóstre inobiléza functiunea de institutoru; legile statului i recunosc importantia si folosulu. Dupa ce au fundatu instructiunea primara, o protegu si au o mare ingrigire de dinsa. Institutorulu primesce de la autoritatea publica puterea cu care e investitu, si e cu acestu dreptu, adeveratulu functionaru publicu.

Insa, ceea ce e mai multu, sunt marile interese ce i sunt incredintiate. Elu, fiindu insarcinatu de a cresce generatiunile viitoare, complectéza óre-cum oper'a lui d-dieu. Elu e depositarulu autoritatii date tatalui de familia de prevedintia, de natura si de legi. Elu influentiéza fórté multu asupra sórtei copiiloru cari vinu la dinsulu. Dupa cum — si implinesce misiunea sa cea sacra, elu e pentru societate unu instrumentu putinte alu civilisatiunei si alu fericirei, sau unu flagelu destructoru ce lasa pretutindenii semintie de coruptiune si de mórté.

Spre a apretiá si mai bine importanti'a misiunei sale, se vedemu care-i e mai cu séma scopulu.

Puterea fisica e unulu din cele mai pretióse bunuri ale vietiei, mai cu séma pentru ómenii muncitori ai societatii, cari sunt condamnati sa-si scóta din o munca grea pánea de tóte dílele. Cu tóte acestea, de si puterea corpului e unu daru de la natura, e si unulu din rezultatele educatiunei. Institutorulu póte, óre cum, sa procure sau sa garanteze eleviloru sei acésta avutie a scapatatului sau ferindu-i, printr'o necontentita veghiare, de ori ce e vetematoru sanatatii, séu obicinuindu-i la curatie, la moderare si la cumpatare.

Insa o creatura rationabile ar' avé unu folosu prémicu din puterea fisica, daca n'ar' cunósce pretiulu ce-

lui mai frumosu privilegiu alu seu, daca n'ar' scí se se folosésca de dinsulu. Asiá dara aci institutorulu vede ca i se maresce si i se inaltia rolulu seu; elu aduce pe copii in stare de a si-intrebuintiá facultatile intelectuali ce i le-a datu natur'a; elu i invétiá sa cugete, sa rationeze, elu le infrumusetiéza mintea cu cunoscintiele folositóre pe cari diversele trebuintie ale vietiei le reclama in fia ce minutu spre a le pune in lucrare, in fine, elu i face sa intieléga frumusetiele naturei, precum si minunile industriei omenesci.

Elu face si mai multu pentru fericirea loru. daca e adeveratu ca fericirea stá mai alesu in virtute. Priimindu pe copilu din bratiile mamei sale, cu fati'a lucindu inca de inocintia si de curatia, elu are rarulu privilegiu de a desceptá intr'insulu cele d'intáiu idei, de ai intipari cele d'intíi sentimente. Daca si-intielege misiunea. va pune intr'insulu o seméntia pretiósá, care va produce fructele cele mai bune. Elu va desvoltá in nisce inime simple si curate amórea pentru bine si orórea pentru reu. Va stirpi, inca de la inceputu, acele vitie cu cari toti ómenii se nascu, si va stabili in loculu loru virtulile contrarie. Sub actiunea sa cea putinte, va intimpiná séu va invinge lenea prin o nobila emulatiune, prefacatori'a prin sinceritate; invidi'a prin o amabila bunavointia; placerile prin cumpatarea postoloru; idependinti'a cea semétiá prin o supunere respectósá. Prin nisce convingeri tari, va reesi de a nimici si acele patime rusinóse si tiranice, din cari au trasu numerulu junimei atatea victime nefericite.

Nu numai atatu: apostolu si alu religiunei totu deodata cá si alu civilisatiunei, institutorulu ajuta pe preotu in misiunea sa cea sublima ce are de a prepará oiloru sale ce vinu in lume pentru viéti'a cea eterna. Cá si dinsulu, elu istoresce eleviloru sei bunatatile cele nemarginite ale lui d-dieu si resplátirile cele nepartini-

tóre ale sale; cá si dînsulu, i face sa apretieze marea binefacere a mantuirei genului omenescu, si a gustá doctrin'a cea santa a divinului mintuitoru; cá si dînsulu, i inițieza mai multu prin exemplele sale, de catu prin lectiunile sale, spre practicarea tuturor virtutiloru crestine, in fine, cá si dînsulu, le aréta cerulu si le deschide calea prin care póte sa ajunga acolo.

»Unu invetiatoru crestinu, dice Rolen, e unu omu in manile caruia Isusu Cristosu a incredintiatu unu numeru óre-care de copii, care 'i-a rescumparatu cu sangele seu si pentru cari si-a datu viéti'a, in care locuesce cá in templulu seu, pe cari i privesco ca membrii ai sei, cá frati ai sei, cá mostenitori ai sei . . . si pentru ce óre i a incredintiatu lui? Spre a face dintrînsii poeti, filosofi, invetiati? Cine ar' cutezá se o dica, séu chiar' sa cugete una ca acésta? Ia incredintiatu lui spre a conservá intrînsi nepretiosulu depositu alu inocintiei celu a intiparitu in anim'a loru prin hotezu, spre a face dintrînsi nisce adeverali crestini. Éta scopulu educatiunei. Ce marime, ce nobletia adaoga o misiune asiá de onorabila la functiunea de institutoru!»

Asiá dara putemu dice, fara a esagerá, ca unu institutoru care e demnu de acestu nume da familiei nisce copii muncitori, invetiati si devotati, statului nisce cetatieni virtosi si folositori, bisericeii nisce credinciosi si cerului nisce sánti; elu lucréza totu deodata pentru acum si pentru eternitate; ca, dupa sacerdoti, sarcin'a sa e cea mai mare si cea mai respectabile ce s'a datu omului de a esercitá, si ca ori-ce bine i s'ar' face aci pe pamentu n'ar' fi de ajunsu spre a-i resplati dupa cum merita.

Calitatile institurului relative la tienerea scólcii.

1. Bunetatea.

Secretulu celu mare, spre a reesi in educatiunea copiiloru, e de a le castigá amórea, pentru-ca prin acestu simtieméntu invetiatorulu dobîndesce de la dînsii ori-ce voesce: increderea, care i deschide inimile si i permite de a le formá dupa dorinti'a s'a; supunerea, care e atatu de trebuinciósa pentru ordine'a si buna intrétinerea clasei; aplecarea, care e conditiunea cea neaperata pentru a face progrese. Insa, spre a fi amatu de copii, cáta a-i amá; a amá pe copii, e a avé multiamire de a trai cu dînsii; e a aflá nisce placeri in acea gratia naiva ce lucesco pre fruntea loru; e a le incuragiá sfiél'a, a le protege slabiciunea, a luá parte la suferintiele loru; e a se preocupa de viitorulu ce i as-

cépta in viéti'a acésta si in cea-alta; intr'unu cuventu, e a fi devotatu intereseloru loru.

Asiá dara nu amá pe copii, celu ce nu sufero ne-buniile loru, celu ce se supera de intrebarile loru, celu ce se descuragiéza de inoranti'a loru, celu ce respinge cu asprime vorbele cele gróse ale loru. I amá si mai puçinu celu ce fuge de cei seraci. Acesti copii nefericiti, desmosteniti de fortuna si condamnati la mii de suferintie, suntu din contra cei ce merita mai multa simpatia. Omulu de ánima, adeveratulu institutoru, si pune totu zelulu spre a le indulci sórtea, i mangaia prin vorbe bune si maniere delicate; i arméza cu curagiu in contr'a miseriei, si le procura, invetiându-i, mediuloculu de a se scapá de dîns'a. Nu numai ca nu se supera, candu are a implini nisce asemeni datorii, dara are o bucuria nespusa. Ce póte fi, óre, mai frumosu, decatu de a servi de tata celoru ce n'au, de a fi spriginulu veduvei si binefacatorulu orfelinului, de a sterge lacrimile nenorocitului séu celu puçinu de a-i mai indulci amarulu!

Institutorulu, care ama astu-felu pe copii, le castiga de siguru amórea, caci anim'a loru, ténera si simfítore, e de felu dispusa recunoscintia. De alta parte, ei baga de séma pré lesne buna vointi'a ce are cine-va pentru dînsii; o pricepu in ori-ce face institutorulu: sciu sa o destinga de dreptulu ce i lu-da demnitatea s'a; o simtu printr'unu felu de instinctu.

2. Statori'a.

Nu e destulu numai cá unu institutoru sa fia amatu de elevii sei, ci cáta sa fia si respectatu. Prin o taria de caracteru, si la trebuintia prin o drépta severitate, va introduce in ei acestu sentimentu. Ar' face cine-va o mare eróre crediendu ca, spre a conduce pe copii, e destulu de a le vorbí totu-déuna bine. Acésta etate, e cunoscuta de toti, e incapabile de reflexiune si de rationaméntu. Ceea ce o caracteriséza e o nesocolinia fórte mare, o usurintia neinvinsa, o mobilitate necontenita. Copiii, cum se impresiuneza lesne, si-schimba si dispositiunile pre fia-ce minutu: aci vede cine-va ca numai decatu se mania si incepu de plángu, si aci pre locu incepu de rîdu.

E de neaperatu, cá institutorulu sa demoléasca aceste furii, de voesce sa nu se oboséca in silintie desierte si sa nu-si petróca viéti'a in desordine si confusiune. Pucinu lu va costá pe unu institutoru, cá sa ajunga la succesu, daca, pre langa unu sufletu energeticu, e dotatu si cu o cautatura petrundiátora, cu o

vorba sigura. In adeveru, nisce asemenea folóse sunt mai multu rezultatulu organizatiunei, decatu alu reflexiunei, in sa se producu pana la unu punctu óre-care suptu influin'ia unei vointie tari. In fine, nu sunt de neapérata trebuintia, si numai ele singure n'aru fi de ajunsu. Ori-cine va reesi pre deplinu numai prin demnitatea caracterului, adeca prin acea seriozitate necurmata, care impune copiiloru fara a-i speria, si ca in ori-ce face unu invetiatoru, se vede lucindu ratiunea.

Asia dara institutorulu (invetiatorulu) sa fia totu-deuna cu aceleasi dispositiuni intre elevii sei. Sa nu faca nimicu inaintea loru ce ar puté dá prepusu despre slabiciunea ideiloru sele. Se se feréscá de a fi familiaru cu dinsii, de a le vorbi de ceea ce-lu privesce pe dinsulu, de a le face nisce mingaieri copilaresci. Daca cate-o data, spre a le mai desceptá luarea-a-minte si ai mai incuragiá, i face sa rida, prin bucuri'a s'a cea cu mesura, va stemperá ceea ce a provocatu si va oprí de a se preface intr'o veselie sgomotósa.

Acést'a demnitate de caracteru, ori-catu de nemerita ar fi pentru pastrarea bunei ordine, nu va preintimpiná cu tóte acestea ori-ce abateri. Asia dara institutorulu va fi constrinsu une-ori de a alerg'a la mirdíóce mai aspre. Elu va fi iadulginte pentru gresióle ce vinu din usurintia, inse va pedepsi cu severitate aplecárilu cele rele. Sa nu se turbure nici de reclamariile unei mame órbe, nici de lacrimelu unui copilu care mai multu se impotrivesce decatu se caesce: nepedepsirea, ori-care i-ar' fi caus'a, se va atribuí slabiciunei, si astu-felu celu culpabile nu se va teme de a face si alta data. Numai invetiatorulu va ingrighi, dupa cum vomu avé ocaziune de a-i recomandá si in alta parte, de a nu pedepsi nici-o-data cu mánia, de a nu scóte din gur'a s'a vre-o vorba rea chiaru catra unu e evu nesupusu: atunci, in locu de a-lu aduce la cunoscintia, lu-ar' face se se despereze, si elu si-ar ruiná autoritatea.

3. Rábdarea.

Insa, spre a fi totu deuna cu mintea linistita si cu ori-ce palima domolita, institutorulu mai are trebuintia de a trei'a virtute, de acea virtute generósa, prin care omulu se poséza pe sinesi, de rábdare. Asia, o mare, o fórté mare rábdare cata sa aiba celu ce se devotéza la functiunea de institutoru primaru. Dintre copiii cari voru veni la scóla, unii voru fi, fara indoéla, amabili si placuti, cari i voru respalti pentru ingrighiile ce va avé de dinsii.

Insa printre dinsii voru fi unii, cari voru avea de-

fecte. Dintre acestia, unii voru fi grosi in vorbele si apucaturile loru, altii voru fi dedati la mintiuni, altii, cu tóte silintiele institutorulu, voru fi lenesi si nesimtiatori; acestia, fiindu de unu caracteru rebelu, se voru plecá cu mare greutate suptu jugulu disciplinei, cei-alti o voru calcá prin o usurintia si o perdere de timpu necontentita. Chiaru de aru fi toti fara defecte, celu insarcinatu de ai invetiá totu ar' avé trebuintia de o mare rábdare. N'are ore sa arete la nisce copii elementele cele uscate ale cunoscintieloru omenesci? Nu va dá óre preste nisce inteligentie marginite, carora cauta sa le repetéscá de o sutá de ori acelasi lucru pana sa lu intieléga?

Pre ce se va resimá óre, candu va avé se-se lupte cu atatea anevointie? pre rábdare. Cu rábdarea se va luptá in contra inorantie si a vitieloru, cu rábdarea va starui in acésta lupta asiá de grea, cu rábdarea va esi triumfatoru dintr'insele.

Dara unde va gasi atata rábdare? — In anim'a s'a de o camdata: amándu pe copii precum presupunemu noi, va recunósce indata ca aceste biete creature sunt mai demne de plánsu de catu de defaimatu, si ca cele mai multe din defectele loru sunt rezultatulu conditiunei omenesci séu alu educatiunei cei rele ce au priimitu in sinulu familiei. — In consciin'ia s'a, care i va descoperi binele ce a facutu, si i-va aduce-a-minte ca o fapta buna sevirsita pretiuesce mai multu de catu la costatu. In fine, si mai multu decatu ori unde, in ajutorulu divin: Dumnedieu, care da vocarea, da si mirdíócele de ai fi credintiosu. Asia dara institutorulu crestinu cata sa céra mai adese acestu ajutoru pretiosu. Candu va simti, ca i-a lipsitu curagiulu sau ca si-a perdutu rábdarea, o aspiratiune catra ceru, o cautatura asupra celui ce s'a crucificatu, voru fi destule, spre a-lu intari. In acestu entusiasmu alu credintiei va afla cele mai nobili cugetari, cele mai generóse inspiratiuni. In tr'insulu va afla inca secretulu de a dá lucrariloru sale unu caracteru supranaturalu si de a le face cá totu-deuna se fia demne de meritu

I. Ionescu.

(Vá urmá.)

(Din „Dímbovit'a“).

Conferintie de invetiatori.

(Contiuuara lucráriloru conferintiei docintiloru gr.-or. in Sibiu).

B. Medie artificióse.

1. Stápánirea patimiloru si efecteloru.

Patim'a, totu ce trece marginea bunei cuviintia.

Atatu in mancare de unde vine nesatietatea, carea e

fórté stricatiósa mai vertosu tineriloru, catu si beutur'a de unde provine patim'a cea mai urita a betiei. Acést'a patima atat'a e inradacinata si latita in poporul nostru, in catu debue cu totii, incepèndu dela invetiatori (cari se intielege ca cu esemplulu loru sa fia cei mai conscientiosi) apoi urmèza preotii sa ne silimu in totu chipulu a q. desradaciná; sa invetie unii pe prunci, ceilalti prin cuventari potrivite in totu loculu pe cei esiti din scóla si crescuti. Numai in unire armonica a invetiatoriului cu preotulu se póte ajunge rezultatulu doritu in asta privintia.

Patim'a póte fi la copii si in invetiatura, de esemplu pré multa peste mesura, si mai vertosu la jocuri. Aici trebue sa fia invetiatoriulu totu de una cu atentiune, ca aceste medie nobile se nu degenezeze in pafni unde se ruinèza si corpulu si se perde si sufletulu. In generalu se recomanda aici cu copilulu si omulu patimasu indulgentia si pacientia cu o staruintia ne adormivera. Caci prin o staruintia tare si continua, aduci in urma pe patimasu la convingere propria si prin acést'a la indreptare.

2. Cultivarea organelor celor 5 simtiri.

- a) Ochiulu sa strica prin prea multa lumina, prin uitarea la sóre, prin fumu, pulbere; se indrépta prin privirea la verdétia d. e. paduri, campii, munti, inbracati in paduri verdi.
- b) Audiulu. Sa strica prin necuratiânia, prin zuruitulu caraloru, hurduitulu morii, de aceea scól'a sa nu fia nici aprópe de drumu, unde si de altmintrea sa impedece atentiunea prin trecatori, si strica si la audiu, nici aprópe de mori. Sa strica audiulu si prin lovirea peste capu si urechi; de aceea acést'a nu e de suferitu la nici o scóla. Asemenea prin dormirea in locuri umede si prin recorirea capului incalditu si asudatu. Se ascute intaresce si nobilèza prin cantari armoniése cantandu si audindule. Aici recomanda parintele arch. cantarea diminetii, cá unu ce fórté potrivit de a escitá simtiulu si placerea spre cantari. (Cantarea diminetii sa cânta de catra invet. din Resinari Bobesiu si recomanda tuturor sa o invetia si precânte scolariloru). Asemenea pe langa cantarile bisericesci, si cele nationale, cá unu ce, ce nu numai influintièza spre cultivarea audiului, ci facu forte multu la nobilarea animei si desceptarea simtiminteloru nobile nationali
- c) Mirosulu se strica prin mirosirea de materii tari si prin necuratiáni'a nasului. Se intaresce prin mirosirea de flori binemirositóre. Aici se recomanda

ér' din partea d. arch. invetiatoriloru: cá sa staruésca, cá poporul nostru inca sa cultiveze flori nobile si moderne, câci tocm'a si chiaru cultur'a floriloru, póte fi mesur'a culturii unui poporu. Cátu de frumosu ar fi, cá fia-care, nu numai tineru ci si betranu, ducènduse la biserica sa aibe cate unu buchetu de flori! In biserica aru dá atatea flori unu mirosu placutu si si privirea aru fi cev'a frumosu; caci de altmintrea in pré multe locuri multimea ómeniloru, mai vertosu cu capetele unse, dau unu mirosu cu totul neplacutu, pe care nici chiaru tãmâiatulu celu atatu de desu dupa usulu bisericej nóstre nu póte se-lu delature cu totul.

- d) Gustulu se strica prin gustarea bucateloru pré ferbinti, sarate, pré dulci, pré amare, asemenea prin recéla, care strica si la dinti. Ca mediu spre intarirea gustului se recomanda curatiani'a gurii si a dintiloru dupa mancare si mai cu sém'a dimineti'a.
- e) Pipaitulu se strica prin necuratiani'a prin jocuri in tina si gloduri la copii, unde astupanduse porii impedece si espiratiunea naturala. Se strica si prin caldura pré mare. Si aici debue tinutu mesura. ca opintirea si impresiuni pre tari cá peste totu loculu, aducu si aici dauna.

3. Organele vorbirii se potu cultivá prin exercitiu indelungatu si prin espirare in natur'a libera. Aici se recomanda si deprinderile intuitive, unde copiii debue sa vorbésca curatu si tare, atatu singuratici catu si in coru.

In urma observa d. catech. I. Dro cu din Resinari: ca tóte aceste-a medie dise mai nainte se se observe cu destingere in privinti'a fetitíelor, cá unele care au se genereze de nou o natiune, cá mame adeverate; caci bas'a crescerii e incredintiatu mamei, precum e mam'a asiá si copiii, pre cum e mam'a asiá si fét'a.

Intr' aceste espúse pana acumu suntu cuprinse tóte punctele din conferinti'a a 2 de dupa amédi. Finea conferintiei se facu cu promisiunea invetiatoriloru, data parintelui arch. 1. Ca tóte ce s'au desbatutu aici le voru impartési si preotiloru respectivi, cu cari apoi voru lucrá in intielegere imprumutata si armonica. 2. Fiacare vá introduce dupa midilócele putinciose gimnastic'a dupa cum facu d. invet. Necsi'a. 3. Ca voru invetia si cantá cantarea diminetii. 3. Voru introduce cultur'a de flori. Cu acést'a se fini conferinti'a.

Conferinți'a III.

Mai întâiu esprima d. comisariu neplacerea, a fi vediu astadi prépućini din fratiu invetiatori la ór'a anumita la biserica, si le pune la anima: ca deca tocma d-loru, cari in conferinți'a de eri au stabilitu regularitatea si ordinea buna in tóte lucrurile, cá unu ce ne aparatu de a si-ajunge omulu mai curendu tnt'a si a e-feptui rezultatulu doritu, apoi debue se marturisésca cu durere, ca n'au luatú întrebarea cu seriozitate destula, cuvenita sântului scopu si misiunii cei nalte ce avemu inaintea nóstra. Sa nu slabimu dara a fi esemplu intru tóte, caci noi suntemu oglind'a in care are sa se uite poporulu, spre a se îndreptá si regulá insusi in progresulu inaintarii in tóte privintiele!

Recapituléza com. rezultatulu conferinției trecute si trece la obiectulu conferinției de astadi. Spre deslegarea întrebárilor respective frat. invet. Ióndrea adusesse din suburbii vre-o doi scolari, cá se-se póta lua lucrulu cátu mai practice.

1. Cu acesti-a apoi a luatú comis. insusi tóte punctele si finindu densulu, a provocatu si pe unii dintre invetiatori sa faca asemenea. Antaiu despre modulu primirei prime in scóla a eleviloru, cari debue se aduca cu sine numai de catu o tablitiá de pétra unu stilu si unu burete, seu o carpa cusuta in form'a unei lopte (pila), si acatate de tablitiá, sa nu le póta perde asiá lesne. Dupa conversarea prima cu elevii incepatori, care conversare are sa fia catu de amicabile si atragátore, precum tóta tractarea cu copiii nu numai la inceputu; ci peste totu familiara, caci acésta conversare e puntea peste care debue dusu elevulu din cerculu casnicu, in sfer'a scolara la lucrurile mai serióse a acelei-a. Pregatire pentru scriere, trasurile fundamentali bine exercitate si numai dupa indemnare bunicica, cam dela 15 — 30 dile, sa se tréca la formarea literiloru si cetirea loru. Antaiu de tóte e necesariu orientarea atatu pe tabla catu si tablitié, dupa aceea se incepe cu punctulu, esplicandu invetiatoriulu candu lu-face, dupa aceea provocandu sa spuna si elevii acea ce a disu si cum au facutu.

Face apoi alu doilea punctu pe tabla si asiá altulu, provocandu apoi se faca si elevii asemenea. Trecându la linie face vreo trei puncte le impreuna si ésa o linia. Linie orisontale, face doue ori trei puncte dela stanga lá drépt'a in asemenea naltime si le impreuna. Linie verticale, trei puncte unulu sub altulu le impreuna. Aceste-a sa le deprinda fórté bine aretandu si provo-

candu se aréte si copiii lucruri unde vinu astfelu de linie. Apoi vinu a se aretá liniéle peziste dela stang'a la drépt'a si vice-vers'a. Sa se faca deosebite figuri, cate se voru socoti necesarie. In tipulu acest'a sa se conduca toti elevii a cunósce ce e lini'a verticala, orisontala, pezisia dela stang'a la drépt'a, dela drépt'a la stang'a, paralele, in covoiate, in susu in díosu in drépt'a, in stang'a; si numai dupa ce se voru puté face aceste-a de catra elevi cu siguritate si pe comanda (tactu), sa se tréca apoi mai de parte la formarea altoru semne. La fiacare linia si semnu sa premérge deprinderea manei in aeru. Pe lánge aceste-a si exercitiuni intuitive. Face-reá cunoscuta a mai multoru obiecte si a partiloru loru. Mai întâiu madulariele copilului, gur'a, nasulu, ochii manile si altele. In urma se trece la formarea literiloru, pe cari apoi dosfacéndule in liniile, ce le au exercitatu, nu numai ca li se voru intipari afundú, si le voru cunósce fórté bine, ci le voru si puté face cu usiuratare si catu se póte de esactu. Sa intielege ca piter'a sa fia simpla, tóte infigurările si carligaturile, cá cev'a absurdu si réu, se remana afara, caci aceste diforméza tóta scrierea, si aici numai aru aduce pe elevu in perplesitate si retacire.

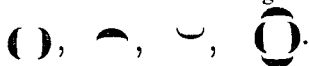
2. Positionile locali (cari suntu: susu, díosu; drépt'a, stang'a, susu in midilocu, díosu in midilocu; susu in stang'a, díosu in stanga; susu in drépt'a, díosu in drépt'a) — aceste s'au aflatu a fi fórté necesarie, cá sa le cunósca elevii. Spre scopulu acest'a s'au tinutu óre-care prelegere cu únii dintre copii. S'au inceputu cu ei — deosebi cate unulu — cu madulariele loru, adeca: cate mani are elu, cu care mana tine lingur'a, furcuti'a séu cutítulu séu cu care -si face cruce? Aretand'o i s'a spusu ca acést'a se chiama drépt'a, man'a drépta, si cea lalta man'a stanga, stang'a. Care ochiu e de-a drépt'a, de-a stang'a? Ce lucruri vede de a drépt'a de a stang'a? S'au facutu pe tabla nnu punctu de a drépt'a, si altulu de a stang'a, s'au provocatu sa faca si ei cate unulu, asemenea toti. Totu in modulu acesta s'a trecutu la cunósccrea celor'a lalte positiuni dela lucruri intuitive la semne si trasuri pe tabla si apoi pe tablitié. S'a amintitu cá aceste-a sa se iá numai cate un'a séu doue intr'o prelegere, si sa se repetéze de atatea ori, pana voru sci toti elevi face dupa comand'a invetiatoriului trasuri in tóte positiunile amintite; caci numai atunci le voru puté si destinge un'a de alt'a.

3. Luanduse in consideratiune trasurile fundamen-

tali la formarea literilor caligrafice, s'a redus la doue linii: subtiri si gróse séu usióre si apasate, pe langa comand'a de unulu (l.'usióra) doi (l. apasata).

4—5. In catu se tine de punctele aceste-a, s'au facutu exercitii cu copiii, li s'au aretatu positionile locali, si dupa ce le au cunoscutu bine, s'a comandatu a face o linia din susu in diósu, s'au provocatu a aretá si alte linii si trasuri dela obiecte évidente, si apoi li s'a facutu cunoscutu: ca astfelu de linia trasa de'n susu in diósu se numesce verticale. Asemenea s'a urmatu si cu lini'a dela stang'a la drépta, spunenduli se ca astfelu de linia trasa dela stang'a la drépta se numesce linia orizontala. Apoi s'a pasitu cu comand'a spre formarea liniilor óble dela stang'a susu la drépta diósu si dela drépta susu la stanga diósu si vice-versa spunendu li-se ca astfelu de linii spre drépta, spre stang'a se numescu linii piezisie. S'a formatu asiadara urmatóarele figuri: \perp , $-$, \setminus , $/$, $+$, \times , \square ,

\boxtimes . In urma totu in modulu arétatu, s'au comandatu facerea \equiv formarea liniile strêmbé, care sa numescu incovoiate din linii pezisie dela drépta din susu spre stang'a in diósu, si dela stang'a susu in drépta diósu impreunându-se la midilocu din care ésa o linia incovoiate spre stanga in susu si un'a incovoiate spre drépta in diósu formându-se figurile:

La aceste-a s'a amintitu, cá copiii sa se deprinda totu odata si cu trasurile liniilor fundamentali: usióre, apasate. Aceste intre linie, spre care scopu tablíilele sa fia tóte leniate cu unu cuiu de feru odata pentru totu de un'a, in patru linie precum sunt si libelele. Sa fia aceste-a trase intre doue trei, si patru linie; antaiu ascutite, apoi in covoiate si in urma petrecute in form'a lui e séu l.

6. In privinti'a observarii la scrisu sa se faca copii cunoscuti cu lungimea si grosimea liniilor. Sa se conduca copii a face cu man'a in aeru liniile usióre si apasate. Sa se provóce a le face apoi pe tabla. La dealu numai atinsa tabl'a, la vale apasatu spre a puté face linii gróse.

7. Dupa ce elevulu a invetiatu in tipulu acest'a tóte liniile si modalitatile trásurilor, se póte trece si la formarea unoru litere, fara a li se spune mai nainte, ca ei forméza de a dreptulu litere, ci ca forméza cutare si cutare semnu pentru sunetele ce lea auditu in cuvinte intuitive, cari semne se potu face prin in-

crucistarea a doue linii pezisie, precum \times in cuventulu Xam alte semne prin impreunarea a mai multoru linii d. e. \perp in cuventulu: \perp ne; a in cuventulu: a n \bar{e} , si asiá tóte semnele suneteloru sa se aplice la cuvinte intuitive.

8. In privinti'a pusátionii la scrisu s'a statoritu, cá copilulu sa stea ceva plecatu, peptulu in sa cev'a de parte de mésa séu scaunu, ori oblu si numai cu ochii plecati. Harti'a se o tiéna ceva pezisia dela stang'a la drépta. Pén'a in cele trei degete cu care si-face cruce. Man'a sa fia cu cotulu afara de mésa nerazimatu, in catu numai diumetate sta pe mésa.

Dupa finirea acestor'a se recapituléza inca odata in scurtu totu ce s'a desbatutu cu de-amenuntulu si asiá conferinti'a se fini la 12 $\frac{1}{2}$ óre.

(Vá urmá.)

(Finea lucrarilor conferintiei docintiloru gr.-cat. in Sibiu).

b) Adeveratu! ca in amintitele scoli se afla si se stringu copii cu cugetári, moravuri si datine cu totul diferite, adeca copii blândi, sinceri si aplicati spre bine; din contra copii mincinosi, inchisi, obraznici, selbateci si hotiosi, si a tine pe unii ca acestia in friu numai cu dojene parintiesci, amerrintiari si pedepse mai usióre mai ca nu e cu putintia, si docentele se afla silitu in unele cause asemene a pedepsi si cu varg'a sau batiulu; apoi presupunandu, ca docentii cu sciintie pedagogice se voru feri cá si parintii cei întelepti de desepe pedepse trupesci cum am díce cá de focu; asiadara parerea docentiloru dela Nascudu dechiarata de dincii cu ocaziune conferintii tenuta in lun'a lui Octobré 1863 „Amic. Scólei“ Nr. 48 de a fi competinti intru esecutare pedepseloru corporali, se recunosce si din partea subscrisulái cá temeinicá si sustinerei disciplinei scolare corespundietore; adeveratu ca nisce docenti neapti, de cari se afla asediati in multe comune romanesci intrunu numeru insemnatoriu, se nu aiba potere de a dicta si esecuta pedepse corporali fora scirea si invoirea preotului si a inspectorului scolasticu; numai durere f ca in Transilvania se afla preoti romanesci de ambele confesiuni gr.-u. si gr.-orient., carii cu esceptiune cetitului nu posedu nici un'a sciintia, apoi de sciintie pedagogice si despre propunerea obiecteloru de invetiatu nici vorba nu póte fi, apoi a-

flanduse la scoli amintite astfeliu de directori, ce sperantie se potu asteptá?

Responsulu este pre usóru.

Orlatu 28. Iuniu 1864 st. n.

Panga,
docente supremu.

Obiectele de invetiémentu in scólele poporale romane dupa cerinti'a inaintarii spiritului timporanu s'ar' restringe dupa opiniunea docentiloru cu esperentia la urmatorele: Din punctu de vedere ca din scolarii scóleloru amintite nu avemu de aface invetiati, ci ómeni cu frica dumnediésca si apti pentru chiemare loru, cá se nu órbece, cá pana in dio'a de adi, mas'a cea numeroase a romaniloru meniti ca lucratori de pamentu si economi de vite.

1. Religiune.
2. Cetire.
3. Scrisulu frumosu si in dictatu corespundietoriu chiemarii venitóre.

4. Gramatica intru acea intindere, catu esíndu si din scól'a de repetitiune se fie in stare, asi compune gândurile sale in scrisulu unei epistole si altoru lucruri báteru intru atata, catu se fie gresíelele cele mai batatore la ochi delaturate. Regulele gramaticale se nu-le invetie bietii copii numai de rostu din carte, intrebându apoi docentele éراسi cu cartea amána, aceasta este unu lucru mechanicu si pentru prunci o tortura si ura de scóla. Regulele gramaticale suntu bas'a ocupatiuniloru in scrisu si a unui conceptu catu de simplu.

5. Socotéla cu cifre si fora de ele sau cum se mai esprima unii si altii in osebite modruri; adeca socotela cu capu sau mentala. Socotela fora cifre i-e omului de réndu cá pana de tóte díele, si tocma acestu obiectu ponderosu se da cu totulu uitarii de propusu in cele mai multe scoli; dara ce este caus'a: docentele insusi nu posede pregatire, usiurataea ceruta, cum dice némtíulu: „Die erforderliche Gewandtheit und Fertigkeit im erwünschten Grade.“ Proverbulu sciutu: Deprinderea face pre omu maestru.

6. Geografi'a patriei pe scurtu.

7. Istori'a naturala despre cele 3 imparatii a productelor create de d-dieu, precum: animalele, plantele si mineralele se intielege de sine; ca nu trebuie se ne intindemu mai departe, decatu numai intru catu se aiba si ei cunoscintie necesarie pentru viéti'a practica in venitoriu.

8. Fisie'a ére-si numai strictu popularie, p. e. despre aeru, nuori, curcubeu, plóe si altele.

9. Istori'a patriei intru asemine intielesu.

10. Pomologi'a si gradinaritul precum si despre economi'a campului, a vitelor de casa si mai in colo. Acestu obiectu pretinde cea mai mare atentiune; caci e bas'a stárii materiale cei bune; deci fie-care comuna se provadia scol'a cu un'a gradina de pomi, unde se conduca docentele pe scolari si scolaritie pentru castigarea a totu feliulu de pomi si de legumi.

Se scie pré bine, cum stau gradinile romaniloru pe sate, si cate mii de fiorini primescu sasiu tómn'a dela romani numai pentru vardia; óre-cum producu sascele totu feliulu de legumi si de flori, nu s'ar' pute totu cu acea usíuritate pofiti si dela romanele nóstre? —

11. Cantári religioase si nationale p. e. Destéptate Romane, etc.

Cum stamu cu cartile necesarii, este de comunu stiutu! unu defectu mare domnesce in privinti'a acésta.

In tóte scólele poporane, se fie cartile precum: Catechismulu, Istori'a biblica, Abedariu, Legendariu si Gramatica conformu cerintieloru unui progresu bunu, a-fara de acésta nu-se castiga succesulu pretinsu.

Raportulu atinsu aminteste si despre cártile scolastice.

Religiunea se-se propuna prin parochulu celu mai puçinu 2 óre regulatu pe septemana, dar' totu in una si aceea si di; docentele este datoriu se fie de fatie, pentru cá inca se tina despre cele propuse repetitiune. Dupo timpii cei cu totulu luminati la poporele cele culte, nu ne mai putemu indestuli numai cu aceea, cá preotulu sau docentele se deprinda pre invetiacei numai cu invetiátulu de rostu a catechismului, ci esplicatu dupa catu ajunge puterile spirituale a copiiloru, caci numai astfeliu voru prinde acele propuse radacina in ánima, catu in tóta viéti'a voru lucrá dupa acele; durere numai ca avemu multi preoti, carii nu sunt in stare a corespunde cerintiei acéstei mai necesarie din tóte pentru viéti'a omului.

Caus'a cea adeverata a pecatelor celoru multe a omeniloru neculti si neámblati la scóla in tineretie este nepatrunderea ánimii de invetieturile religionare inca in fragelele tineretie; si fiindu ca se invetia cele religio-nare mai cu sama numai de rostu fora esplicare, esíndu din scóla se dau cu totulu uitarii, abea ii mai remanu rugatiunile obçeinuite in memorie, si asiá fiindu lipsitu de una baza fundamentale a invetieturilor religionare comite totu feliulu de pecate, mai alesu sudalmi grele,

pisma, resbunare, nerespectarea bunului strainu, necuratianie si multe alte de comunu sciute. Se pote cu totu dreptulu afirmá, ca cercandu numai beseric'a in dumineci si in serbetori, de a asculta sant'a liturgie dupa datina asuata nu este de ajunsu, daca nusi indrepta viet'a sa dupa invetiaturile audite acolo; adeca inainte de amiadi au fostu in cas'a lei d-dieu, spre séra mana vitele in bucate si finatie, macarca dora au dusu si jertfa pentru sant'a liturgie, elu este de opinie desietá, ca celu a totu putinte ii trece cu vederea pecatulu facutu pentru jertfa adusa.

Deci staruintie din tóte resputerile de a manuce pe tinerime acolo, cá cele enumerate pecate se-se delatureze, ce numai in scóla si in biserica se póte efep-tui cu succesu imbucuratoriu, asádara scoli poporale cu docenti apti si preoti zelosi. Cladirile scolare potu fi catu de maretie, nu-su de nici unu folosu fora acesti 2 manuducatori cu totul necesari.

Orlatu 27. Iuliu 1864 st. n.

Panga,
docente supremu.

Causele pentru cari se retragu copii dela ámbblarea la scóla neintreruptu, casúnate prin docenti.

1. Una propunere neplacuta copiiloru.
2. Una tractare nedirepta, adeca: partinire unuia sau altuia, p. e. pre celu seracu si diliginte alu dá uitárii si alu trece cu vederea la remuneratiuni ocazionale, éra pe celu avutu inse obráznicu si nediliginte alu maguli si alu preferá dupa placu, trecandui tóte erorele prin degete, caci este fiulu unui fruntasu din comun'a respectiva.
3. Pedepse nedirepte si ne amasurate gresíelei facute, si esecutate in manie.
4. Ocuparea copiiloru cu lucruri la dënsulu, p. e. se-i curetie grasídulu, sei tae lemne, sei legene copilulu sau selu porte in bratie si multe alte asemene.
5. Neregulat'a venire in scola a docentelui, odata la vreme menita, de 2—3—4 ori tarziu sau mai la sfirsitu.

Causele cari disgusteza pe docente de scola.

1. Neapararea dinsului din partea parochului ca directore scolare contra abusuriloru de unii si altii ingámfati si neghiobi.
2. Neprimirea lesii ficsate dupa contractu adeca stricte la terminu otaritu.

3. Nespriginirea dënsului din partea antistiloru comunali, ba din contra ilu tractéza mai reu de catu pe unu pastoriu de vite.

4. Mustrarea si dejosirea docentelui din partea parochului sau a antistiloru comunei in scola mai pre scurtu in publicu, pierdindusi astfelu autoritatea si vedí'a cuvenita inantea invetiaceiloru sei.

5. Necutiarea dënsului dela lucrurile comunei, de cumva este in loculu nascerii sale ca docente asíediatu p. e. cu caru la drumu si alte prestatiuni.

Despre disciplin'a scolare.

Docentele, cere nu este in stare de a sustine disciplina scolaru, adeca: asprimo cuvenita, ordine sau orinduiala, nobilisare moravuriloru. nu merita nume de docente, caci fora disciplina nu succede nici progresu imbucuratoriu.

Dela disciplin'a sustinuta depinde frecuentarea neintrerupta a scólei, atentiune in timpul propunerei, ordinele bunu in si afara de scola, diliginti'a statornica si ascultare si implinirea cu punctualitate a celoru demandate de docente.

Deci docentele se nisuiésca a dedá pe copii in scola:

1. La ordine intru tóte afacerile in si afara de scóla, adeca a casa, p. e. cartile de invetiátu si materialele de scrisu precum si imbracamintea,
2. spre ascultare, care este isvorulu tuturoru fapteloru celoru bune si placute;
3. spre diliginti'a, adeca spre statornicie si acuratetia in deprinderile si lucrurile loru, p. e. celu diliginte secera lauda si remuneratiuni, celu lenesiu mustrare si pedepse;
4. spre indemnare si servitiu de buna voe p. e. a intinde mana de ajutoriu conscolariloru avéndu lipsa de ceva in scola, precum hartie, negrela etc.;
5. spre sinceritate si adeveru, p. e. celu ce vorbesce cu sinceritate si spune adeverulu este odichnitu intru consciinti'a sa, din contra mincinosulu si prefacutulu sunt cuprinsi de frica si neodihna;
6. spre omenie, castiganduse placere de comunu;
7. spre rusínare, care priveghiéza preste nevino-vati'a tinerime; docentele se fie in privinti'a acésta insusi cu totul atentu, se nu alunece in cuvinte rusínatore si mascarii la nici una ocasiune, nici la petreceri de veselie, precum sau observatu cu durere; cei mai multi copii, carii incepu a umblá la scola, suntu dedati de acasa, a vorbí cuvinte rusínatore, audíndule

parte dela parinti, parte dela vecini si omeni corupti; cate mascarii esu din gur'a tinerimei la pastoritulu viteloru, asemene sudalmi rusinatore ce esu dingura romanului necultu si parasitu din copilarie, audindu omulu cultu de aceste, e silitu asi acoperi fati'a de rusine; apoi femei si fete cu pieptu golu si deseori cu nisce ii pe densele, de li se vede golatarea trupului.

8. Spre infratire si pace unii cu altii; p. e. unii voescu a avé intru tóte direptu, din cari se nascu nisce egoisti.

9. Spre curatie in privinti'a corpului, a imbracamintei si a unelteloru de scola, p. e. celu nespalatu trebue tramisu acasa se se spe'e, camesi slabe se fie cãrpite si multe altele.

10. Spre voe buna si veselie, care numai prin una propunere vloe si desteptata, patrundietore, electrica, se pote sustiné; ce pretinde docentele dela invetiaceii sei, se curga pe unu felui plinu de amore si blindietie, si se intrebuintieze tóte midiuocele corespundietore spre inaintarea desteptarii cei fragete, in privintia acesta se recomanda mai alesu cantari nationale si cine au fostu strabunii romaniloru de adi asia inapoiati in cultura.

11. Spre blãndetie — pietate; — docentele se stariúesca, ca copii se cerceteze beserica totu-deun'a in dominici si sarbatori, si se fie atenti in timpul servitiului dumnediescu; docentele insusi se servésca de esemplu si imitare, deci se-se retiena de vorbiri in casa lui d-dieu, precum sau observatu ca in unele beserici romanesci vorbescu unii si altii mai alesu éراسi frun-tasi ca pe strata, nesfiinduse de preotu, ba si ridu.

Rogatiunile usuate in scola se curga in pietate a-deverata, nu numai fugitive si pe de asupra; sau observatu in privinti'a acesta, ca unii docenti sunt intru atata nepasatori, catu se intempla, de nici nu si-au facutu cruce pe de plinu la finea rogatiunei; si scolarii si esu din scóune imbuldinduse la usia, ca care de càre se esa mai antaiu din scola, ba mai stau de a impinge si pe docentele de le sta cumva in cale; domne apara de atari docenti.

Scolarii trebue cu dedinsulu in sa cu blindetie indemnatu, se dica rogatiunile indatinat diminéti'a si sér'a candu se culca, asemene candu se punu la masa se manance, numai dorere! ca multi parinti cu totulu impietriu la anima spre cele sante si dumnediescu sunt dedati in locu de rogatiuni cu sudalmi inspaimantatore, tristu lucru cu astfelu de parinti umblandule copii la scóla siliti fiindu.

Panga.

Fogarasiu, 14. Sept. 1864.

Domnule Redactoru!

In 12 si 13 ale curentei se tienura si aici conferintiele invetiatorescu gr.-or. sub d. comisaru delegatu Demitru Contianu. — Este indiferente, ba chiar' de prisosu a stãblonã mecanismulu loru. Ele s'au inceputu, au decúrsu si s'au terminatu in modulu si cu ceremoniile cunoscute, si care le potemu vedé prin instructiunile date anu si estu-tempu spre acestu scopu. Am se observu numai atata, ca aici conferintiele au fostu puçinu frecventate pare-mi-se si din partea invetiatoriloru respectivi, dar' mai puçinu au fostu frecventate de ceea lalta inteligintia.

Am vediutu ce e dreptu pe Illustr. sa Maria de Lemeni, soçi'a Capitanului supremu a Fogarasului asistandu la aceste conferintie. Am vediutu pe vr'o doi deregatori; am vediutu vr'o cati va juristi. Invetiatorii nu treceau peste 25 pe candu anu audiamu cá au fostu la 40. — Atata totu publiculu. Alte personalitati, ce suntemu siguri ca aru fi participatu cu interesu la aceste conferintie, lipsescu din locu, fiindu deputati dietali. Al dar' conferintiele investoiescu merita cu multu mai multu, merita, caci dela ele avemu d'a asteptã o mare, fórte mare lumina, adeverat'a vitalitate si potere a invetiamentulu nostru, atatu de inapoiatu atatu de deplorabilu.

Cu parere de reu trebue se ve impartasiescu, dle Redactoru, trist'a-mi esperintia, ca cea mai mare parte din invetiatorii nestrui sunt departe d'a pricepe scopulu conferintieloru invetiatorescu; — dar' trebue se concedu d' alta parte si aceea, ca nu e vin'a loru.

Ce ti se pare, dle Redactoru, candu ti-voiu spune, ca din protocolulu conscriptiunii invetiatoriloru cu oca-siunea acestoru conferintie am vediutu, ca lefãle invetiatoriloru coboru pana la 15 fi. v. a. pe anu, si abiã sue la 100 fi. Apoi mai este intrebarea, ca candu, cum si ca óre capeta invetiatorii pe de plinu si miserabil'a léfa ce o au, séu dora stã numai pe hartia, séu dór' chiar' numai in vorba, in ideia? Astu-felu la noi ori si care servitoru alu satului este mai bine platitu de catu unu invetiatoru.

Ceea ce voiu mai multu prin dilele presente, este a-mi dá opiniunea despre conferintiele d' estu-tempu, luandu in consideratiune d'o parte instructiunea ce ati publicat-o si D-vostra, ér' d' alta parte modulu dupacum am vediutu ca procedu comisarii delegati la tiene-rea conferintieloru.

Conferințele, după cum sunt ele introduse în instrucțiune, apar mai mult nise examinare publice, decât nise conferințe invetiatorești, după-cum trebuie aceste întelese. Tote conferințele costau din nise întrebări catichetice mai seci s'eu mai medușe. Dar' trebuie se marturisescu, ca ele toate sunt d' unu interesu reale pentru invetiatori. Ele inse remanu indigestibile pentru cea mai mare parte din invetiatorii nostri, pentru-ca rezolvarea loru cere cunoștințe metodice, și sistematice, ceea ce le lipsește. Noue ne lipsește nu numai carti metodice, dar' și planuri de invetiamentu, adoptate spiritului timpului și cerințelor poporului. A presupune că invetiatorii nostri se-si castige cunoștințele metodice din carti straine, este unu ce ingratu. Cati sunt în stare a precepe opuri în limbi straine, și apoi chiar' opuri metodice, succinte cum sunt ele? Acést'a o voru face-o numai câteva procente din 100 inși. Unde remanu astu-felu cei alți? ce face mulțimea? De unde se-si castige ea cunoștințele indispensabile pentru unu invetiatoru, care se-si póta apropria cu dreptu cuventu acestu nume? De unde va fi astu-felu invetiatorulu capabile d'a consulta despre întrebări metodice, că cele din instrucțiunea cestionata? Elu este silitu a fi pasivu la toate acestea. Ei! și cu toate acestea conferințele invetiatorești sunt indispensabile sunt „panea de toate diiele“ pentru prosperarea invetiamentului. Ele au bunulu loru chiar' și în aceste impregiurari nefavorabile. Cea mai palida schimbare de idei între invetiatori este unu ce foarte profitabile, este auror'a luminei viitoare ce o asteptamu cu totu foculu animii. Noi inse vomu fi condamnați la sórtea: d'a planta arbori, acaroru fructe voru se indulcésca viéti'a stranepotiloru! Dar' se fimu! este destula margaere a pregustá în spiritu, ceea ce stranepotii voru gustá în fapta! Dar' se nu me perdu în cele viitoare...

Am disu ca cea mai mare parte din invetiatorii nostri nu sunt la înalțimea misiunii conferințelor invetiatorești, et quidem astu-felu după-cum sunt ele introduse prin instrucțiunea cestiunata.

Ele si-ar' ajunge mai multu scopulu, candu acum pentru prim'a óra asiá numitii comisari ar' luá crucea, ar' luá chiamarea de misiunari invetiatorești; mai multu adeca se esplice și se predice cuventulu noulu evangeliu alu popóraloru — alu invetiamentului, de catu se-lu întrebe, se-lu esige.

Se va paré unor'a strana acésta ideia, eu inse

credu și astadi cu multa firmitate în apostolia și încă chiar' în impregiurarile nostre.

M'am convinsu ca ceea ce se cere prin instrucțiune și ceea ce se dá, divergésa immensu. Acestu inconveniente se póte temperá prin schimbarea atitudinii ce ar' fi de doritu se si-o iee pana la unu tempu mai fericiți comisarii delegati pentru ținerea acestoru conferințe.

Lipsele invetiamentulu nostru sunt legiáne, astu-felu catu nu știu pe care s'o numescu antaiu. Dicu d' asta data numai dóue: planu de invetiamentu nationalu adoptatu cerințelor poporului și spiritului timpului; — și a dóu'a: Carti scolastice bune!

Mi vei permite dle Redactoru, fiindu-ca e vorba de conferințele invetiatorești se întrebu: óre dece nu introducu conferințele invetiatorești și cele lalte ordinariate romane din Ardealu, Banatu, Ungari'a și chiar si Bucovina? au scóle dóra și n'au invetiatori, s'eu au invetiatori și n'au scóle, s'eu au de toate, dar' nu au?

Protocolulu.

Conferinței invetiatorești din protopopiatulu Satumarelui.

În anul 1864 Aug. 15. S'a ținutu conferința invetiatoreșca în scól'a gr.-cat. de Satumare su presiđiulu p. o. d. Petru Bránu protopopulu districtulu Satumare, fiindu de față invetiatorii districtuali: Alesandru. Hubán invetiatoriulu clasei II, Ioane Ignáth inv. clasei I' elementare, Sp. D. Georgiu Iteletya senatoru civicu și insp. a scólei locale din Satumare; — Ioane Zab, inv. Stefanu Siugaru insp. scol. din Aranyos-megyes; Ioane Margita inv. int. Dimitrie Stánu insp. scol. din Odoreu; — Ioane Ardilénu inv. din Kak-Sz.-Marton; — Ioane Cocisiu inv. Gavrilu Thót insp. scol. din Görbed; — Nicodimu Papp inv. din Batiz-Vasvári; — Grigoriu Papp inv. Ioane Margit insp. scol. din Kiraly-Darócz; asistandu ca oșpeti: m. o. d. Ioane Papp. parocu în Odoreu. O. d. Vasiliu Erdős teol. în a III. D. Barnutiu invetiatoriu în Szélszeg, Georgiu Zete inv. în Dumbravítia, și Michailu Groza studinte de a VII. cl. — în care flau pertractatu urmátorele:

1. La 8 óre a. m. d. protopopu a servitu în beșeric'a parochiala s. Liturgie cu tóta solenitatea.

Invetiatorii districtuali au fostu de facia la s. liturgie cu cuvenita pietate.

2. Dupa s. liturgie cuprindânduși fie-care loculu destinat în scôl'a locale, —

S'a chematu spiritulu s. intru ajutoriu cantanduse:
„Imperate cerescu. —“

3. Presidele deschide conferinti'a prin urmatôrea cuvântare: Fratiloru invetiatori! Dorirea cea mai ferbinte a fie-carui romanu binesimtitoriu a fostu totu de un'a aceia: ca se ajungemu catu mai curendu tempulu acelu fericitu, catu se esîmu cu caus'a nostră scolastica din labirintulu nesciintiei, din confusiunea ideiloru si stagnarea letargica, la pragulu inaintarei, la cararea propasirei, la campulu desvoltarei. Si éta, ca prin ingrigirea parintésca a guvernului Maiestatei sale sacratisime, care luă fericit'a initiativa pentru prosperarea scoleloru comunale, demandandu tienera conferintieloru invetiatoresci, ajunseramu epoc'a dorita, epoc'a renascerii nostre spirituale, candu putemu dice: cumca sortea scoleloru nostre e depusa in mana nostr'a. Datorintia nostră cea mai santa este dara: se damu vietia catu s'ar' poté mai sprintena acestoru inalte institutiuni salutarie, in cerculu nostru de aptivitate. Spre scopulu acest'a v'amu conchematu, si vati adunatu in giurulu meu, la conferinti'a de facia, unde in interesulu causei scolastice ve salutedu din adênculu animei, si in semnulu legaturii nedespărtibile a deregatoriei nostre invetiatoresci, care se conditionéze una dela ceialalta, ve inbratiosiezu cu foculu iubirii fratiesci.

Misiunea nostră e inalta, problem'a nostră-e marétia: se imitam pe marele invetiatoriu, amicul celu mai sinceru, binevoitoriulu celu mai credintiosu, si binefacatoriulu celu mai ne aseminat alu prunciloru, carele a disu: „lasati pruncii se vina la mine . . .“ si prin crescerea si institutiunea prunciloru se punemu unu fundamentu tare, neclatitu la unu viitoriu mai infortoriu, mai fericitu. Scopulu acest'a inse numai asiá 'lu vomu ajunge, de cumva ne vomu concentrá tôte nesuintiele, si ne vomu ajutá imprumutatu comunicandune tôte esperientiele castigat pe vastulu campu alu invetiamentului. Spre ast'a celu mai acomodat tempu este capetulu anului scolasticu, cea mai binevenita ocaziune si mai respectabilu locu: conferinti'a adunata in paladiulu museloru. Calatoriulu reintorcanduse din tieri străine, din locuri necunoscutu cautandu cauta ocaziunea cá se vorbésca amiciloru si cunoscutiloru sei despre cele ce a vediatu, si auditu, esperiatu si invetiatu pe acolo, — iar pentru ivetiatoriu ambiandu se ambie ocaziunea binevenita: ca la capetulu anului scolasticu in conferinti'a invetiatoresca se-si comunice esperientiele si

convingerile sale amiciloru, colegiloru sei; se arete pedecile ce le-a intimpinatu, si greutatile care le-a devinsu in decursulu anului: indreptandu gresielele, sterpindu superstitiunile si coregandu aplecarile cele rele in invetiaceii sei despre o parte; despre alta luminandule mintea cu propunerea invetiaturiloru necesarie, si nobilitandule anim'a cu plantarea sientiului moralu si religiosu.

Cultur'a, civilisatiunea este unu lucru de cea mai mare inportantia, si vehicululu acestora este institutiunea scolara, care, precumu nici unu lucru maretiu, nu se pote efeptui, fara de intr'unirea cugeteloru si a puteriloru. Adeverulu acest'a ni l'a comprobatu magistr'a vietiei, istori'a evuriloru, de o mie de ori. Barbatii geniali, in acarora minte inventiosa au reseritu ideile sublime: despre puterea aburului, despre caile de feru, despre plutirea pe apa si in aeru, despre folosulu nemarginitu alu tiparului, despre celeritatea telegrafului, despre intrebuintiarea pulverei de pusica . . . s. a. pentrucá se deie vietia ideiloru sale celoru salutarie sau silitu a concentra svaduri si midilóce, si numai asiá leau succedatu asi ajunge scopulu spre folosulu omenimei. Patrunsu de adeverulu acesta Maiestatea s'a sacratisima, gloriosisimulu nostru imperatoriu Francisu Iosifu I. pentrucá problem'a sa parintésca, care este fericitarea tuturoru poporeloru supuse puterniculu sceptru. se o pota resolvá spre indestularea tuturoru, pe toti ne chéma la colucrare prin simbolulu „Viribus Unitis.“ —

Insasi dumnedieirea, candu a vrutu se incununedie opulu creatiunei prin „capu de oper'a“ tuturoru zidiriiloru, se vede a se fi svatuitu cu sine, dicêndu: »Se facemu omu dupa tipulu si aseminarea nostră.“ —

Deci se ne consvatuimu si noi fratiloru invetiatori si colegi! cu totu zelulu, despre midilócele conducátore la scopulu maretiu alu invetiamentului; se ne nesuimu a adauge si noi dupa putintia, cate o petricica la grandiosulu edificiu alu culturei natiunale; se colucramu la plantarea si nutrirea sentiului moralu si religiosu in animele fragede a prunciloru scolari ce sunt concreditiu conducerei nostre, ca asiá implinidune chiemarea nostră cu tóta conscientiositatea, se meritamu recunoscenti'a contemporaniloru, multiamit'a posteritatiei si binecuvântarea ceriului! —

4. Protopopulu preside provóca pe membrii conferintiei: cá se-si aléga din sinulu seu unu notariu:

Conferinti'a cu votu unanimu alésa de notariu pe Ales. Hubán.

5. La provocarea presidelui:

Invetiatorii si-cetescu laboratele sale despre temele asenmate, in urmatoriulu ordu:

- a) Ales. Hubán: „Despre folosulu scólei cá institutu de crescere si de invetiamentu.“
- b) I. Ignath: „Care sunt midilócele necesarie la invetiamentu pentru scolari?“
- c) I. Margita: „Cum trebuie se se porte invetiatoriulu in societate pentru ca se meritéze onorea poporeniloru nostri si stim'a celoru streini?“
- d) N. Papp: „Ce este invetiatoriulu pentru invetiaceii sei, si ce insusiri se poftescu in elu?“
- e) I. Cocisiu: „Despre intogmirea scólei din intru si din afara ca se respunda scopului.“
- f) I. Ardelénu: „Care sunt pedecile, de amblarea la scola n'are rezultatulu doritu pentru prunci.“
- g) I. Zab: „Care este folosulu scólei repétitionale de dumineci, si de serbatori?“
- h) Grig. Papp: „Prin ce midilócele s'ar' poté inaintá amblarea regulata la scóla?“

6. Ales. Hubanu proiectéze ca la conferinti'a ar' fi de lipsa se se infacióteze si dd. preoti cá invetiatori de religiune si directori locali. —

Proiectulu se primesce cu entusiasmu, si se decide: se se róge maritulu ordinariatu cá se se indure proiectulu acesta alu redicá la valóre de statutu diecesanu.

7. I. Ignath, proiectéza: ca dupa ce in unele parti a diecesei Gherlei se canta dupa rusie, in altele dupa grecie, pentru cá se se póta introduce o uniformitate in cantarile bisericesci ar' fi fórté de lipsa: ca toti invetiatorii, si toti cantorii se invetie cantarile dupa note. scrise —

Proiectulu dupa o desbatere meritoria se primesce, si se decide a se rogá m. ordinariatu: ca in preparandi'a diecesana se despuna a se invetiá nottele; mai in colo a se pune cantarile nostre bisericesci pe notte, si pentru ajungerea uniformitatiei in cantari a demanda invetiatoriloru, cá pe invetiaceii sei, in catu ar' fi cu putintia, inca se i faca cunoscuti cu semnele notelorú de cântu.

8. Presidele indemna pre membrii conferintiei la prenumerarea pe diurnalele natiunale, si i animedia ca se se nesuíesca a se deprinde si ase perfectiuna in invetiatura, cá asiá mai cu mare folosu se si implinésca chemarea s'a de invetiatori. —

Membri conferintiei si-dau cuventulu de onóre: cum ca se voru sili a si procurá diurnale si carti pentru perfectiunarea sa dupa putintia. *)

*) Mai nainte de tóte ve e de lipsa »Amiculu Scólei« Domniloru, díuariulu specialitáti D-vóstre, mai vertosu in lipsa totala de carti pedagogice ro-

9. Pentru cá pruncii scolari se si-póta pastrá si adaoge si dupa esirea din scól'a comunala cunoscintiele castigate acolo, proiectéze presidele infiintiarea de biblioteci la fie-care scól'a comunala. —

Proiectulu dupa o discusiune destulu de interesanta, se primesce, si se decide: ca la fie-care scól'a comunala se se redice cate o biblioteca de carti mai alesu scolastice si poporale din ajutoré banesci gratuite, si din midilócele comunale locale. Agendele bibliotecariulu avendu ale implini interimaliter invetiatorii locali; éra ratiunile bibliotecii inspectorii civili su superinspectiunea directorelui locale.

10. Presedintele arata cauzele de capetenia, pentru ce a convocatu conferinti'a pe 15. Aug. in ante de ce s'ar' fi departatu invetiatorii dela statiunile sale; si pentru ce a chematu la asta si pre inspectorii. —

Membri conferintiei si-respica adinc'a multiomita presidelui pentru neobosit'a energie ce o documentéze cu tóta ocasiunea in cauzele scolare, si pentru intielépt'a tactica cu care a sciutu conduce conferinti'a de facia, care promite nesce rezultate atátu de frumóse.

Conferinti'a se inchide la 2 óre d. m. prin o cuventare meduósa a presidelui, — dupa care se dede multiamita lui d-dieu cantanduse: »Cuvinesc cu adeveratu.«

Semnatu in Satumare, Aug. 15. 1864.

prin

Alesandru Hubán,
natoriulu conferintiei.

Protocolulu,

ce s'a luat in siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane, tienuta in 6. Septembre cal. n. sub presidiulu reverendisimului domnu vice-presedinte Timoteiu Cipariu; fiindu de fatia dd. membrii ai comitetului: P. archimandritu Ioane Popasu, d. consiliariu de scóle Dr. P. Vásiciu, d. cons. gubernialu Elia Macelariu, d. protosinghelu N. Pope'a, Dr. Ioane Nemesiu; dd. profesori: Zach. Boiu si Nic. Cristea cá membri suplenti; secr. II. I. V. Rusu, d. controloru Ales. Bacu si V. Romanu archiviariulu Asociatiunei.

In asta siedintia s'au pertractatu urmatórele obiecte.

§. 37. Mai antáiu s'a prezentatu starea casei Asoc. pre tempulu cestei siedintie, din care se vede, ca fon-

manesci; apoi celelalte, cáci potitic'a sê fia lucrulu celu din urma alu invetiatorului. Red.

dulu Asoc. are in proprietatea sa summ'a de 21,363 fi. 39 cr. ear. erogatiunile dela tempulu adunarei tiente la Hatiegu in anulu curente, pana la acésta sîdintia facu numai 5 fi. v. a.

Se ia spre sciintia, cu acea observatiune, cá sumele, ce voru intrece preste spesele curente, sa se e-loceze indata.

§. 38. Dupa aceea comitetulu si-a tîenutu de datoria a se ocupá inainte de tóte cu punerea in lucrare a decisiuniloru aduse in sîdinti'a II. a adunarei generale tiente la Hatiegu in 1. si 2. Augustu a. c., si anume: fiindu cá numit'a adunare prin conclusulu seu adusu in sîdinti'a II. p. 18 afla de lipsa a face unele adause la unii §§. din statute si resp. la §. 30, unde, in casulu lipsirei atátu a presîdintelui cátu si a v. presîdintelui Asoc. dela loculu sîdintiiloru lunarie ale comitetului Asoc., s'a adausu: cá presidiulu se-lu porte celu mai betrânu dupa etate dintre membrii presenti ai comitetului. Asemenea si la §. 23. lit. b. s'a adausu cuvintele: cá comitetulu Asoc. pre lînga 12 membri ord., sa constea si din 6 suplenti, s'a decisu, cá conformu insarcinârei priimite dela numit'a adunare generala

Sa se faca cátu mai cûrendu pasii necesari la in. guberniu reg. pentru esoperarea gratiösei aprobâri dela in. regimu a adauselor, resp. a modificatiuniloru facute la susu numitii §§. 30 si 23.

Totu cu asta ocaziune, amesuratu §-ului 11 din statutele Asoc. se decise a substerne prégratiösei aprobâri intemplat'a náu'a realegere a Esc. sale d. presîdinte si a rev. d. v.-presîdinte alu Asociatiunei.

§. 39. Amesuratu conclusului adusu in sîdinti'a II. a adunarei gen. tiente la Hatiegu in a. c. p. 15, se luá la pertractare modalitatea, cá cum sa se impartiesca stipendieele Asociatiunei preliminate pre an. scol. 1864¹/₅.

Decisiune. Dupa o desbatere mai indelungata a-supr'a acestui obiectu, in urma comitetulu afla cu cale a decide, cá atátu cele dóue stipendie decâte 300 fi destinate pentru doi tineri ascultatori de facultatea filosofica in Vien'a, cátu si cele 6 de câte 100 fi. destinate pentru ascultatorii de drepturi, cum si cele de câte 50 fi. v. a. menite pentru studentii gimnasiali, sa se confereze prin concursu cu acea adaugere, cá aceea. cari si in anulu scolasticu trecutu s'au bucuratu de usuarea acestoru stipendie, au numai de a se legitímá inaintea comitetului, despre portarea s'a si progresulu facutu in a scol. trecutu.

§. 40. Amesuratu conclusului adunârei generale dela Hatiegu adusu in sîdinti'a II. p. 15 se luá la pertractare petitiunea adresata la aceeași adunare, a studentului gimnasialu dela Blasiu Filimonu Ilie, prin carea același se róga a i se conferi unu ajutoriu pentru ulterior'a s'a perfectiunare in art'a stenografica, ce a studiat'o cu diligintia privata.

Conclusu. Dupace numitulu teneru si-a documentatu progresulu seu in art'a stenografica, atátu cu uca-siunna adunarei gen. dela Hatiegu prin stenografarea unoru cuventâri tînite acolo de membrii Asoc., cátu si prin stenografarea opului datu A. Tr. Laureanu sub tîllu: Istori'a Romaniloru: asiá comitetulu se afla motivatu a conferi numitului studentu Filimonu Ilie, unulu din cele dóue stipendie de câte 50¹/₅ fi. v. a. preliminate pentru an. 1864¹/₅; ér' pentru celalaltu stipendiu de 50 fi. v. a. aflatoriu sub dispunere, a publicá concursu cu terminulu pâna in 1. Maiu 1865.

Totdeodata cas'a Asoc. sa se poftésca a esolvi numitului teneru stipendiulu conferitu.

§. 41. Totu cu asta ocaziune, in sensulu conclusului adunârei gen. dela Hatiegu p. 15 se iau la pertractare si concursesele adresate numitei adunâri, alu dlui Victoru Piposiu oficialu de monetaria in Belgradu si alu scólei române gr.-orientale din Erdö-Szent-György, pentru dobandirea premiiloru dé câte 25 fi. v. a. destinate pentru doi inși, cari voru documentá, ca posiedu cei mai multi fragari, meniti pentru prasirea ver-miloru de metasa.

Decisiune. Dupace ambii concurenti au doveditu cu atestate demne de credintia, cum ca au corespunsu conditiuniloru defipte in concursulu resp., si anume: d. Victoru Piposiu prin aceea, ca a doveditu, cumca posiede 109 de fragari de 5 — 6 ani in cea mai buna si mai frumósa stare; ér' scól'a romana gr.-orientala din Erdö-Szent-György prin aceea, ca posiede 72 fragari de câte 3 — 5 — 8 ani, éراسi in stare buna, si pre lînga aceea o scóla de ultoi de câte 4 — 5 ani in numeru pâna la 200; asiá comitetulu se afla indemnatu, a conferi susnumitiloru concurenti, respectivele premie, si totdeodata a dá asemnatiune la cas'a Asociat. in privinti'a esolvârei acestoru premie.

§. 42. In legatura cu acestea d. consiliariu de scóle Dr. P. Vasiciu referéza si asupr'a concursului la unulu din cele dóue premie de câte 100 fi., destinate pentru ajutoriulu aloru doi tineri români cualificati in vreo mesaria — datu din partea sodalului de mesaria din Sighisiór'a, Dem. Boiu.

Decisiune. Dupace resp. concurente a core-spusu pe deplinu conditioniloru prefipte pentru meri-tarea numiteloru premie: asiá comitetulu lu afla demnu spre a-i conferi unulu din amintitele 2 premie, si tot-deodata a asemná la cas'a Asoc. esolvirea aceluia; ér' pentru cel'alaltu aflatoriu inca in dispunerea comitetu-lui, a publicá concursu cu terminulu pâna in 1. Maiu 1865.

§. 43. Amesuratu budgetulu preliminaru din par-tea adunârei gen. dela Hatiegu p. 15 pentru an. Asoc. 1864⁴/₅, se mai asemnéza urmatórele solutiuni:

- a) 200 fi. v. a. onorariulu secr. II. pre anulu 1864⁴/₅ in rate trimestrali, anticipativu.
- b) 100 fi. in dispunerea si priimirea secretariului se-cundariu pentru de a-si procurá unu scriitoriu sta-bilu in cancelari'a Asociatiunei, érási in rate tri-mestrali, anticipativu.
- c) 140 fi. v. a. destinati pentru trebuintiele curente ale cancelariei Asociatiunei.
- d) 70 fi. 10 cr. v. a. pentru refuirea unui conto datu din partea directiunei tipografiei diecesane, pentru brosiurarea acteloru adunârei gen. ténute la Blasiu in an. trecutu, cum si pentru publicarea mai mul-torú concurse in „Tel. Rom.“

§. 44. Fiindu-ca adunarea gen. a Asoc. trne tie-nuta la Hatiegu a. c. in siedinti'a s'a II. p. 20 a decisu construirea sectiuniloru scientifice proiectate in aduna-rea gen. dela Brasiovu din 1862, si punerea in lucrare a acestei decisiuni a incredintiat'o comitetulu inca in prim'a siedintia, si de óre ce numit'a adunare a decre-tatu si locul adnârei cum si presiedintii acelorú sec-tiuni, si anume: a sectiunei filologice in Blasiu, sub presidiulu rev. d. v.-presiedinte Cipariu; a sectiunei istorice in Brasiovu sub presidiulu d-lui directoru G. Munteanu, si in urma a sectiunei fisico-naturale in Sabiiu, sub presidiulu Esc. Sale dlui presiedinte alu A-sociatiunei Andreiu Br. de Siagun'a: asiá comite-tulu, petrunsu de dorinti'a de a vedé aceste sectiuni intrate in activitate, decide:

cá respectivii domni presiedinti de numitele sec-tiuni, sa se incunoscintieze despre aceste dispositiuni ale adunârei generale.

§. 45. Fiindu ca conformu p. 19 din conclusulu adunârei gen. dela Hatiegu, colectorii Asoc. pre viitoriu suntu a se denumi dupa protopopiate: asiá comitetulu afla cu cale a decide,

cá resp. ordinariate episcopesci se fia rogare a le

servi cu câte o consemnare despre protopopiatele ro-mâne sie-si subordonate.

§. 46. In. guberniu regiu prin harthi'a s'a de dto 3. Augustu Nr. 21,338 1864 intréba pre Asoc. transil-vana, ca voiesce ea a intrá in comunicatiune cu comi-siunea centrala din Vien'a, infiintata cu scopu de a eru' si sustiené monumentele edili.

Conclusu. Comitetulu priimesce cu bucuria a-césta provocare, si dechiara, ca Asociatiunea e deter-minata a intrá in comunicatiune si relatiuni cu numit'a comisiune centrala dia Vien'a.

§. 47. Consistoriulu gr.-or. din Sabiiu sub dto 16. Iuliu Nr. 555 a. c. transpune in priimirea Asoc. tran-silvane, in copia autentica testamentulu dlui Georgiu Ancanu din Brasiovu, carele a testatu in folosulu fon-dulu Asociatiunei 100 fi. v. a.

Decisiune. Comitetulu priimesce cu recunos-cintia acestu sacrificiu, si decide, cá d. negociatoru din Brasiovu Ioane Teclu, portatoriulu de firm'a repau-satului in domnulu testatoriu, sa se postésca a esolví sum'a testata de 100 fi. v. a. in priimirea casei Aso-ciatiunei.

§. 48. D. prof. gimn. Adolfu Simiginovicz (Ludvig Adolf Staufe) din Brasiovu, prin scrisórea s'a de dto 19. Augustu a. c., face cunoscutu Asociatiunei, cumca dlui, de mai multu tempu ocupandu-se cu poesii române, a tradusu pre nemtiesce unu numeru de poesii române, care facu unu opu, mai bine de 200 pagine, si ca áru dorí, cá Asociatiunea transilvana sa priimésca asupra-si edarea si tiparirea acelu opu, — incunoscint-iandu-lu totu deodata, cá se-lu tramitia la comitetulu Asoc. spre vedere.

Decisiune. Comitetulu pre lângá expresiunea recunoscintiei sale, decide, cá numitulu domnu profe-soru, sa fia rogatu a-si tramete opulu seu la comite-tulu Asoc., spre vedere.

§. 49. In siedinti'a II. a adunârei gen. tienuta in 2. Augustu a. c. p. 16. in locul dlui Ioane Brote, — carele si-arata absolut'a nepotentia de a mai poté func-tiuná in postululu de casieru alu Asoc. — se alese d. capitanu in pensiuene Const. Stezariu; deci comitetulu aflá cu cale a decide:

cá nou denumitulu casieru se i se dé decretu de denumire, cu acea provocare, cá in presentia unei co-misiuni dennmite in persónele dloru membri suplenti ai comitetulu: Zach. Boiu si Nic. Cristea, sa iee in prii-mire pre lângá unu inventariu formalu, tóte efectele, actele si documentele casei Asoc., incunoscintiandu-se

despre acést'a si fostulu casieru I. Brote, carele va ave de a face transpunerea.

§. 50. D. Capelanu din Abrudu Dionisiu Adamoviciu prin scrisórea s'a de dto 29. Maiu a. c. referéza, cumca veduv'a An'a Kolosy cei 1000 galbeni, daruiti in folosulu ajutorárei aloru 3-4 tineri dintre muntii apuseni, nu i-a daruitu in primirea Asoc., ci deadreptulu in primirea Esc. Sale d-lui Episcopu Andreiu Br. de Siagun'a.

Se ia spre sciintia, cu aceea, ca in urm'a acestei incunosciantiari, decisiunea comitetului adusa in siedinti'a din 7. Iuniu a. c. §. 33, prin acést'a se revóca, incunosciantandu-se totu deodata si avocatulu Asoc. in ast'a cauza, d. M. Nicol'a.

§. 11. La propunerea secr. II, se denumescu de colectori ai Asociatiunei, domnii: Ioane Bartolomeiu adjunctu de conceptu la cancelari'a aulico-transilvana pentru Vien'a, d. Petru Popu vicariu foraneu pentru Hatiegu, si dd. prot. Georgiu Bercianu si Nic. Popoviciu pentru Orastia.

Secretariatulu se insarcinéza, nou denumitorulu domni colectori ale espedá resp. decrete.

§. 52. Aducendu Secretariulu II. inainte lips'a de diplome tiparite pentru unii membri ai Asociatiunei, comitetulu decide:

cá sa se tiparésca diplome in 1000 de esemplarie, ér' protocolulu adunárei gen. tinute la Hatiegu in 1-2 Augustu, in 500 esempl.

§. 53. Aducenduse pre tapetu cestiunea, ca cum sa se asecureze pre viitoriu fondulu Asoc., deórece cu dorere s'a observatu pân' acum, cumca membrii ord. ai Asoc., in locu de a se immulti cu numerulu, se imputiéza pre tempu ce merge: asiá comitetulu la propunerea dlui archimandritu si membru alu comitetului, Ioane Popasu, afla de lipsa a decide:

cá toti acei dd. membrii ord. ai Asoc. cari se afla in restantie cu platirea tacseloru anuali dela prim'a loru inscriere cá membri, sa fia prin domnii colectori resp. pofititi prin bilete anuale, cá pre lángha cuitantii oferite sa binevoiesca a respunde tacsele restante, si numai a-acei membrii ord. se voru considerá de a fi repasiti din Asociatiune, cari si-aru dá declaratiunea in scrisu despre repasirea s'a.

§. 54. D. v.-presiedinte alu Asoc. Tim. Cipariu propune, cá comitetulu Asociatiunei sa-si ia voia a rogá pre Escelenti'a S'a d. ministru de statu Cayaleru de Schmerling; cá sa aiba bunatate a face dispunere, cá din partea academiei de sciintie din Vien'a sa se

tramitia cate unu esemplariu din actele aceleia si pentru bibliotec'a Asoc. transilvane. Asemene sa se róge si institutulu c. r. geologicu din Vien'a pentru tramiterea unui esemplariu din actele si opurile sale.

Conclusu. Propunerile rev. d. v.-presiedinte se priimescu cu placere, si se radica la valóre de conclusu alu comitetului Asociatiunei, cu acea dechiarare, ca Asoc. inca va servi din parte-si numiteloru asiediaminte cu cáte unu esemplariu din actele sale.

§. 55. D. controloru Ales. Bacu propune castigarea columnei trajane in folosulu bibliotecei Asoc.

Conclusu. Propunerea se priimesce, si d. propunatoriu e pofititu a luá dispositiunile necesarie pentru procurarea aceleia.

§. 56. In urma secretariatulu reportéza despre sunele la fondulu Asoc. dela siedinti'a din urma a comitetului, cu acea observare, ca acelea s'au publicatu in Telegrafulu Romanu.

Se ia spre sciintia.

§. 57. D. v.-presiedinte presentéza nescai carticele daruite in folosulu bibliotecei Asoc. din partea dlui Stefanu Torm'a.

I se esprime multiumita din partea comitetului.

Cu acestea siedinti'a comitetului Asoc. s'a incheiatu pre la 1 óra dupa amédi.

T. Cipariu, m. p.
v.-presiedinte.

Ioane V. Rusu m. p.
secretariulu II.

Educatiunea in scólele nóstre.

(Din „Bucimulu“)

Omulu chiar' din momentulu náscerii sale are necesitate de adjutoriulu altuia. Facultátile lui fisice si spiritali, fiindu debili si intunecate, au trebuinti'a de a se fortificá si a se desvoltá, pentru ca ast-feliu omulu sa adjunge pe o cale drépta la o viéti'a mai fericita. Déca corpulu copilului nu ar' fi ingrigitu continuu, déca facultátile lui nu aru fi desvoltate si perfectionate, atunci de siguru ca corpulu lui ar' cresce diformu, mintea ar' remané intunecata si astfeliu acelu copilu ar' adjunge fiinti'a cea mai miserabile si mai nefericita din lume; ar deveni asemene orbului diformu, care lipsitu de lumina nu scie de unde vine si unde merge, care, voindu sa se misce de colo dincolo, are necesitate sa fie purtatu de altulu; in fine care sta in neactiune, in inertia, in intunericu. Insa nu e acésta destinatiunea omului. Omulu trebuie sa progreseze, sa se perfectioneze; trebuie in fine sa se faca demnu de destinulu seu si de imaginea ce a insemnat'o d-dieu in persón'a sa. Spre acestu finitu, omulu trebuie se-si desvolte si se-si cultive

tóta capacitatea sa, tóte facultátile cu care l'a inzestratu natur'a si tóte dispositionile ce-i sunt date cá unui omu. De aci vine apoi si necesitatea educatiunii si a instructiunii pentru omu din mic'a sa copilaria: educatiunea e necesaria, pentru-ca are se-i indrepre, sa-i desvolte si se-i conserve puterile fisice si spirituali cu care s'a nascutu copilulu; instructiunea, de asemenea e necesaria, pentru-ca ea are sa-lu invetié o suma de cunoscintie si de concepte, ca astu-felu mintea lui perfectionata sa-i faca calea vietiei mai drépta, mai fericita; in fine cá sa adunga la destinatiunea ce-i a insemnatu natur'a.

Aceste díse, credemu ca nimeni nu se va mai in-duoi despre inportanti'a si necesitatea educatiunii; si pentru cá sa se convinga mai bine cetitorii despre acestu adeveru, vomu aduce de marturia dísele nemuritorului erudit si doctru profesore Simeonu Barnuti: »Cu cátu se cultiva mai deplinu tóte puterile omului ténereu si cu cátu ele armoniséza mai frumosu si mai deplinu, cu atáta invetiacyelulu se apropie de idealele umanitáti indeplinite;« dícea intieleptulu profesore de pe catedr'a eleviloru sei. Numai insistámu asupra importantiei educatiunii, crediendu ca fie-care e convinsu de acésta si trecemu mai departe sa vedemu ce feliu e intielesu la noi acestu elementu puternicu alu culturai omului. Si déca punemu atáta de mare importantia in educatiune, sa nu se socóte ca despretiuimu instructiunea. Nu; si instructiunea 'si are loculu seu de mare insemnatate alaturea cu educatiunea. Ambele sunt strinsu legate. Una fara alta nu póte avé maretfilu resultatu alu apropiarii omului de idealele umanitáti indeplinite; si aci e loculu sa spunemu, ca ne dóre anim'a candu vedemu cá in societatea nóstra, cei mai multi se intereséza de invetiatur'a (instructiunea) copiiloru mai multu de catu de educatiunea loru; cu tóte ca adese-ori nu se intereséza nici de ca d'ántáiu macaru. Asiá sunt parintii cari, déca au datu pe copiii loru in scóle, credu ca nu mai au nimica de facutu; ei nu se intereséza de catu déca invétiá bine, cu tóte ca si acést'a multi o negligéza. Sunt altii cari, déca au datu pe copii in veri-o scóla, fie publica séu privata, nu mai vedu cu anii pe fiii loru, nu mai cercetéza nici de invetiatur'a loru: nici de conduit'a si moralitatea loru: ei credu ca totul e pe spinarea institutorelui. — Déca ne întórcemu privirea asupra institutoriloru, vedemu ca cei mai multi, in locu de a fi

devotati profesiunii loru, in locu de a avé afectiune sincera pentru educarea si instruirea acelu sacrú depositu ce-i a incredintiatu parintii de familie si societatea; in locu de aceste, vedemu, vai! ca cei mai multí facu, din acésta nobile si înalta misiune, numai o speculatiune, numai unu midlocu de a face avere, neinteresandu-se adese de cátu de marirea onorariului, de interesele sale particularie mai multu de cátu de cultur'a eleviloru ce-i sunt incredintiati; vedemu ca déca intra in scóla si asculta pe elevi de lectiunile respective si apoi le da lectiune mai departe, credu ca-si au implinitu datoria in acea dí, ca sunt multiamiti de elevii loru cându acestia invétiá bine, altmintrele fie ei ori cum, sa faca ei ori si ce etc. etc. Nu putemu tagadui ca sunt si esceptiuni atátu de o parte cátu si de alta. Sunt parinti cari cultiva pe fiii loru ast-feliu ca lo facu onóre; de asemenea sunt multi dintre institutori, cari esí indeplinescu complectu misiunea loru, si cari facu onóre scóleloru nóstre si corpului profesoralu. Cu tóte acestea réulu esiste, si noi trebuie sa-lu denun-tiamu inaintea societáti si a guvernului. Acésta stare de lucruri nu mai póte durá multu. Parintii si institutorii se voru convinge de acestu réu fórté mare ce béntue scólele si societatea nóstra. Parintii si institutorii se voru convinge ca instructiunea, singura, nu póte formá ómeni buni, cetatieni buni; ca instructiunea da omului numai nisce cunoscintie, in sa educatiunea ei intaresce facultatile prin care cunoscintiele se castiga si se punu in practica; ca, in fine, educatiunea forméza conduit'a morale a omului, si ei cultiva prima vërsta a vietiei si o face productiva si fecunda.

Parintii sunt dara cei d'ántáiu cari au datoria de a se ingrigi de educatiunea copiiloru loru. Parintii pre-veghieza asupra-le din mic'a copilaria, si trebuie din pruncia, a cautá sa le desvolte si sa le perfectioneze facultatile loru fisice si spirituali si a-i prepara ast-feliu pentru tóte lucrárele ce au a incerca copiii cându devinu mari. Acésta ingrigire din partea parintiloru trebuie sa fie continua. Chiar si dupa ce a datu pe copilu in scóla, fie si cu internatu, sa nu socóte ca-si a implinitu datori'a si misiunea sa. Nu, ingrigirea si pre-vegherea loru trebuie sa fie continua si desu repetita. Adese ori unu sfatu, o desmierdare a parintiloru influentiéza fórté multu asupra conduitei si moralii copiiloru loru (Vá urmá.)